

Birgit Boelskov

BØRNS MUSIKLEG

- Personlige erfaringer

**Lotte Kærså
Bo Schiøler,
Ib Jensen og
Anders Chr. Enevoldsen**

Dansk Pædagogisk Historisk Forening
Småskriftserie nr. 25 2022

BØRNS MUSIKLEG

- Personlige erfaringer

Redigeret af Birgit Boelskov

Dansk Pædagogisk Historisk Forening 2022

Lay-out: Birgit Lerstrup

Tryk: BUPL

ISBN 978-87-91866-07-4

Kan bestilles via www.paedhist.dk

Alle fotos i Børns musikleg, er bragt med tilladelse fra fotografer eller ihændehavere.

- Forside Fotos fra denne udgivelse. Tegning (privateje)
- Bagside Fotos fra Dansk Pædagogisk Historisk Samling
- s. 6 Agnete Schlichtkrull
- s. 9 [Leksikon.org/art.php?n 5295](http://leksikon.org/art.php?n 5295)
- s. 10 lyren.dk/artikler/i_stadig_forandring.html
- s. 12-13 CD covers. Gengivet med tilladelse fra Morten Kærså. Foto privateje
- s. 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22 Privatfotos, gengivet med tilladelse fra Bo Schiøler
- s. 27, 28, 29, 30, 38 Privatfotos, er gengivet med tilladelse fra Ib Jensen
- s. 32- 33 Foto Mathias Løvgren Bojesen, som har givet tilladelse at gengivelse.
- s. 35 Foto Jeppe Carlsen, som har givet tilladelse til gengivelse
- s. 38 ø.tv Foto Ole Schultze Henriksen
- s. 38 n.tv Ib Jensen, Privatfoto
- s. 38 th Foto Bente Jæger gengivet med tilladelse fra Bo Schiøler
- s. 39 tv Privatfoto
- s. 39 th Birgit Boelskov, privatfoto

BØRNS MUSIKLEG

“Kom vi skal alle sammen spille”¹

Dette “skriv” om børn og musik er blevet til inspireret af Lotte Kærså. Det var ikke til at forudse, at udgivelsen også skulle blive til minde om Lotte Kærså. Hun var et varmt og givende menneske til det sidste.

Også Bo Schiøler, Ib Jensen og Anders Chr. Enevoldsen, de tre andre bidragsydere har været til stor glæde og inspiration for børn og kolleger.

Det er mit håb, at musiktraditionen lever videre, og at hæftet ikke kun bliver historisk, som den i udgangspunktet er, men også til inspiration for fremtiden.

*“Fordum var der fred på gaden,
førend vægtren råbte ni!
Maskerade, maskerade!
Freden er forbi,”*

I min alder nynner man med Jeronimus, når man græmmes over moderne tider. Men man nynner kun i sit stille sind, for man ved godt, at alt forandrer sig. Hvor ofte hører man i dag andre mennesker nynne og fløjte og synge? Synges der i hjemmene? Sang ved opvask er erstattet af opvaskemaskine, og ørebøffer har i høj grad gjort os til individuelle forbrugere og ikke ydere af musik. Tiderne ændres, og vi med dem. Der er håb. DR's fællessang under Coronakrisen åbnede f.eks. ører og sind for vores fælles sangskat. Man må være

konkret og fremadskuende, hvis man vil ændre noget til det bedre. Men for at skabe sin fremtid, må man kende sin fortid.

Musik i pædagoguddannelsen

På den gamle 2-årige børnehavelærerinde uddannelse havde vi musik og rytmik, værkstedsfag og drama i mange timer ugentligt begge år. Hver anden dag (inkl. lørdag) på seminarier og hver anden dag i praktik. Det, man lærte den ene dag, gik man ud og øvede sig på næste dag.

På min studietur med Jens Sigsgaard i 1967 noterede jeg i Wien:

“De studerende på børnehaveseminarieret præsenterede imponerende korsang og musiceren, og vi kvitterede med Grethe Agatz's “Kom og dans en tigerdans!”, og vores værter morede sig.

En Rambøll/EVA-undersøgelse fra 2015 viste bl.a., at 62 % af alle dagtilbud mangler pædagogisk personale med formelle kompetencer i at formidle kunst og kultur til børn, og at kun 32 % møder en kunstner i dagtilbuddet.²

Kun 23 procent af de arbejdsgivere, der har ansat nyuddannede pædagoger de seneste år, vurderer, at uddannelsen har

¹ Lotte Kærså

² Små børns møde med kunst og kultur/
Rapport om kulturprojektet 2016-18
Kulturministeriet

klædt dem ordentligt på til det, der venter dem i praksis, siger en undersøgelse foretaget af Uddannelses- og Forskningsministeriet.³

De musisk-æstetiske fag er under pres, både i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

Men bør den frie kreativitet fylde mere i børn og unges uddannelse? Ja, mener billedkunstner Bjørn Nørgaard, for vi undervurderer kunstens potentiale: *»Kunst kan forandre verden, fordi kunst kan forandre det enkelte menneske – og forandring bæres igennem af enkelte mennesker.«*⁴

I mit perspektiv er musik og rytmik en afgørende kompetence. "Får man fat i musikkens sprog, kan man komme i kontakt med hele verden," som tidligere formand for Kulturrådet for Børn, Bjarne Petersen udtrykte det. Eller med musikpædagog Inge Marstals ord: "Musik er et enestående redskab til at øge og styrke det, som man kan kalde barnets livskompetence – forstået som evnen til at klare sig i livet, til at kommunikere, til at håndtere problemer, til at finde glæde og til at føle mening i tilværelsen."⁵

Alle pædagoger vil det bedste for børn og unge - og for deres egen arbejdsglæde. Musikken forener, og pædagoger gør deres bedste for at bringe musik og bevægelse ind i børnenes liv. Men alt for få pædagoger bliver parate til det via deres uddannelse. De må selv søge kom-

petencer og inspiration andre steder. Som en pædagogstuderende sagde til mig:

"Vi synger sange med børnene, vi sætter en cd på, som de kan synge med på og danse til. Børnene elsker det. Musikken er et kæmpe hit og kan redde dagen for børnene. Men de, der søger ind på valgfaget Kreative udtryksformer – Musik, ja, det er dem, der er dygtige i forvejen."

Jeg bemærkede musikglæden, men også at det var en CD, der sættes på.

Pædagogerne synger ikke selv for.

En anden pædagogstuderende fortalte: "Jeg har netop et projekt, hvor jeg har en lille gruppe børn med inde i et lille rum, hvor vi synger en masse sange. Jeg har en kuffert fyldt med en masse hækledede dyr og ting. Musikken kan nogle gange godt kun blive sang ud af munde med lidt fagter, men med de dyr og ting, jeg har med, bliver musikken pludselig visuel. Vi har en pædagogmedhjælper, som spiller guitar. Det er et kæmpe hit for børnene. Det kunne være enormt spændende og fedt at lære at spille på et instrument. Men dette valgfrie område indebærer også det, de kalder kropslige udtryksformer og drama, og det at kunne stille sig frem foran alle, hvilket jeg personligt ikke synes, er særlig fedt."

3 Uddannelses og forskningsministeriets evaluering af pædagoguddannelsen 2021

4 Asteriks marts 2015 Signe Løntoft

5 Inge Marstal: Barnet og musikken, Hans Reitzels forlag 2008

MARIEHØNEN
EVIGGLAD

HJULENE
PÅ BUSSEN...

De to studerende, jeg talte med, havde altså fra deres praktik stor forståelse for og erfaring med musikkens betydning. Men de skulle have haft samme hjælp, som jeg fik i 60'erne, hvis de for alvor skulle turde springe ud i at uddanne sig på området. ⁶

Pædagoger skal ikke - eller de behøver ikke at være store musikere, men de skal have lysten og modet til at synge, danse og lege teater med børn. Modet og selvtilliden kommer ikke af sig selv, men erhverves i takt med den rigtige undervisning og gradvis afprøvning af at stole på egne kræfter.

Hvad videreuddannelsen angår, oplyses det f.eks. fra UCL (Univercity College Lillebælt), at Pædagogisk Diplomretningen i Musik ikke har været gennemført i mange år.

Men der er håb. Uanset hvor meget eller hvor lidt pædagoguddannelsen trænger til revision, ikke mindst hvad musik, bevægelse og kreativitet angår, så har vi en arv.

Sangen flettes stadig ind i den frie fællesleg eller når børnene gynger. Mange sange lever stadig og gives videre i daginstitutionernes praksis:

Sangene lever,

JEG ER.
EN LILLE
INDULAT

HER BOR JEG

og de gives videre til de næste generationer af pædagoger og børn.

Alle må leve og dø.
Glæd dig – du er her alligevel nu!
Meningen er vel at så sine frø,
På en overladt stjerneø.
Gi' os tiden tilbag',
Og lad os bruge ethvert timeslag.
Dørene åbne og smilene slidt.
Sådan er landet, jeg gerne vil
kalde for mit.

*Rasmus Skov Borring og
Per Krøis Kjærsgaard*

Birgit Boelskov

6 Samira Mohamed og Christina Holst Nielsen, pædagogstuderende på UCL Odense

7 Steffen Skovdal, diplomansvarlig for pædagogik og læring UCL Odense

BØRN OG MUSIK

Fortalt af Lotte Kærså til Birgit Boelskov

“Nu kommer Hoppe Kærså”, var der engang et barn, der sagde til de andre, da Lotte kom og skulle sætte aktiviteter i gang i en børnehave.

Gennem et langt liv har Lotte været til stor, stor inspiration og glæde for utallige børn og pædagoger.

Her kommer hendes minder.

Barndommen

Alle i familien talte om musik, lyttede til musik. Min bedstemor satte sig ved kakkelovnen og lyttede til middagskoncerten, når det var Lumbye og Strauss, der blev spillet. Hendes familie på Nordfyn blev kaldt Hindsholmmusikerne.

Min mor spillede orgel, der blev hver dag sunget sange fra Højskolesangbogen. Ordene gik ind i mig som oplevelser, når jeg sad og lyttede i min hule under skrivebordet. Sange om fuglesang og blomsterduft, den lyse nat og morgenstund har guld i mund. Jeg smagte på ordene og legede med. Når jeg skulle sove, sang min mor mig i søvn med gamle børnesange.

Jeg voksede op i et Astrid Lindgrensk miljø i Sydsjælland. Vi børn spillede bold og sang og legede de gamle sanglege. “Jeg gik mig over sø og land” osv. De små børn lærte af de store.

En gang om ugen kom en spillelærer i en høj gammel Ford og underviste min rollemodel Erna (min lidt ældre lege-kammerat) der boede ved siden af os. Jeg var dybt fascineret, når hun spillede etuder.

Når min mor underviste i Ollerup gymnastik, var jeg med og undrede mig: “Hvordan kan de gætte det?” når gymnasterne fik ordren: “Alle venstre om!” Min mor var godt klar over, at jeg var

“noget ud over det almindelige” og skulle være noget ved musikken, og fra jeg var 8 år, gik jeg til spil hos organisten. Jeg ville det, også selvom jeg, da jeg kom på Gerlev idrætshøjskole, var lidt træt af at være så god. Svære øjeblikke huskes da også, som da jeg på en turne med Gerlev idrætshøjskole tabte mine noder i Royal Albert Hall.

Ungdommen

Tilfældigt læste jeg en artikel af Jens Sigsgaard. Det handlede om børnehavelærerindeuddannelsen på Frøbelseminariet.

Det blev et vendepunkt i mit liv. Trods mine forældres modvilje blev jeg optaget på seminariet. Mine forældre havde forventet mere af mig.

Optagelsen krævede forpraktik, og her hørte jeg om Astrid Gøssel og Bernhard Christensen. Børnehavens emanciperede leder, altid med cerut i mundvigen, dannede et skabende og kreativt grundlag for pædagogik.

Der var klaver i børnehaven, og jeg blev selvfølgelig hende, der spillede til sange og lege i det daglige rytmikforløb. Der blev også brugt trommer og rytmeinstrumenter, og en helt ny verden åbnede sig for mig. Jeg skulle omskoles. Jeg knoklede med rytmer, jazz og improvisation. Det hele blev vendt på hovedet.

Musik og børn

Musikken er børns sprog, fra de er babyer. De synger den nedadgående tert over hele verden. Det er vigtigt at påvirke børn på deres eget sted – videreudvikle det, de kan. Alle børn kan det med at se på – lytte til – tage andres mønstre op.

De er noget i sig selv, og den pædagogiske opgave er at lede dem videre, ja skabe rammerne for udvikling, så børn tør. Man kan jo først lære polkatrin, når man er parat. Så man skal ledes med nænsom hånd. Det er ikke bongo-bongo pædagogik, hvor alt er lige meget. Pædagogen skal kunne lytte til musikken i børnenes sprog og lede videre.

At kunne krybe og kravle er en væsentlig del af den tidlige barndom, men børnene skal videre derfra.

Takt og tone – i den egentlige betydning – er noget reelt, som pædagogen skal kunne. Det kræver uddannelse at kunne se, hvor barnet er og selv kunne noget, der smitter og griber barnet.

Takt er ikke noget medfødt. Det skal læres at inddele i nøjagtigt lige store tidsintervaller. Rytme kan derimod ikke måles, den er levende og uforudsigelig. De små synger, danser, rokker og svinger med kroppen i deres egen rytme. Det kan være et ynkeligt syn, når den voksne terper takt med børnehavebørn. Pædagogen skal kunne gribe børnenes rytme og ideer og føre dem videre. Det kræver lang uddannelse.

De særligt musikalske børn

Det var alligevel godt, mor holdt mig til at gå til spil – ja til at konkurrere med mig selv. Det handler om at øve sig i alt, hvad man vil: synge, tegne, holde have. Vi skal alle have lov til at gøre vores bedste. Bruge os selv. Men pædagogen skal kunne se: Hvad kan de, hvad vil de, hvor er de?

Hvis et barn selv har lyst, at det fint at bringe det videre. Musikskoler, (ballet)-dans, Radioens Pigechor kan være den rette vej. Men barnet skal selv have lyst. Man kan ikke tage alle med i et elitekor. Men i daginstitutioner og skoler skal alle kunne være med i en tryk kreds. En tryk kreds, hvor der tages udgangspunkt i børnene, som de er, og hvor vi ikke prøver at gøre alle ens.

Pædagoguddannelsen

Jeg håber, pædagoguddannelsen engang i en ikke for fjern fremtid bliver lige så god som i gamle dage. Teori og praksis skal koordineres.

Der blev i sin tid gjort et oprør mod den sorte skole. Der må være et nyt oprør på vej.

Den studerende skal ikke kun lære det, læreren kan – den studerende skal rustes til at kunne det, fremtiden kræver. At tro på sig selv, udtrykke sig, have noget at udtrykke. Musik, teater, bevægelse, tegne - det giver mulighed for at udtrykke sig. "Se på mig – gør som mig" er ikke at tage udgangspunkt i børnene. Den vok-

sne er et helt andet sted og kan ikke være model for børnene.

Vi kryber og kravler ikke på gulvet. Småbørn har andre kroppsproportioner og bevægelsesrytmer. Pædagogen skal kunne se på børnene og understøtte deres bevægelser med rytmer, rim, remser og udråbs sange, så børnene oplever, at rytmen er en del af dem selv. Det kræver god undervisning og lang tids praksis for pædagoguddannelsen og gode muligheder for efter- og videreuddannelse.

Pædagoguddannelsen andet end variationer over æggebakketemaet?

I min børnehave var vi meget glade for de kurser, som Menighedernes Daginstitutioner arrangerede.

Lotte Kærså-kurserne var vi særlig glade for, og alle pædagoger og en del pædagogmedhjælpere deltog. Pædagogerne flere gange. Næsten alle var meget begejstrede inden kursets start, og skeptikerne, som blev presset en anelse, kom glade og inspirerede tilbage.

Vi var så tit med, at Lotte en gang begyndte præsentationsrunden med at spørge: "Og hvor mange er så fra Søndermarken?"

Britta Jensen

Uddannet pædagog
fra Tårnby
seminarium, leder
af Søndermarkens
børnehus
1983-2011

Lottes CD'er og hæfter med sange og sanglege havde vi, og de blev brugt flittigt af både børn og voksne. Titler som umiddelbart falder mig ind:

Prøv at gør lige som jeg
Har du set min nye kikkert
Kom og kig
Byen sover
Ude på det store hav ...

Nogle lavede rytmik lige efter bogen, og andre brugte den som inspiration. Alle børn havde rytmik mindst 1 gang om ugen. Lottes sange blev tit sunget, og CD'erne sat på.

Selv mindes jeg den dejlige stemning, når jeg var "vikar" på en af stuerne, og "panikdåsen" - et par kagedåser fyldt med karton og papirrester - kom frem og vi sang, klippede og klistrede. Den manuelle beskæftigelse kaldte vi det. Kreering som det vel hedder i dag.

Da jeg startede på seminariet, sagde rektor Niels Jørgen Bisgård, at studiet var andet end at finde nye variationer over æggebakketemaet, og det er da rigtigt sagt. Jeg synes dog det er vigtigt,

at kreativitet, musik og bevægelse også fylder børnenes hverdag. Og det kræver god pædagoguddannelse.

En bustur hjem fra koloni i Gilleje til Frederiksberg tror jeg ikke, chaufføren glemmer. En pædagog og jeg var enige om, at vi kunne synge børnesange hele vejen hjem uden at gentage en sang, og det kunne vi (uden sangbøger).

Da vi nåede til Frederiksberg, sagde chauffør Peter, at nu trængte han til kaffe, meget stærk kaffe. Det fik han.

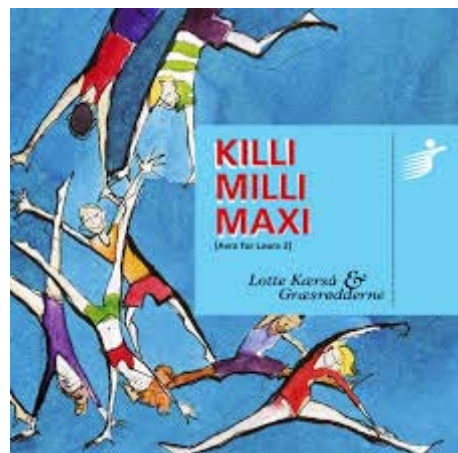
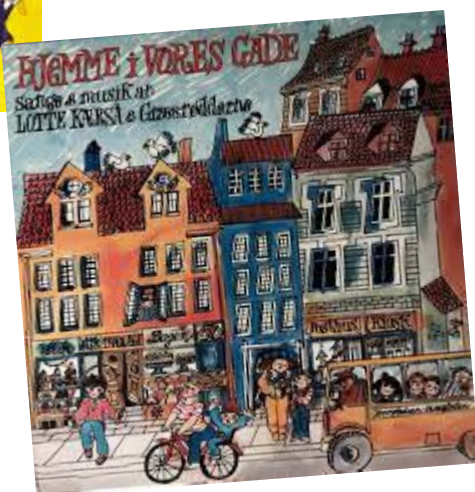
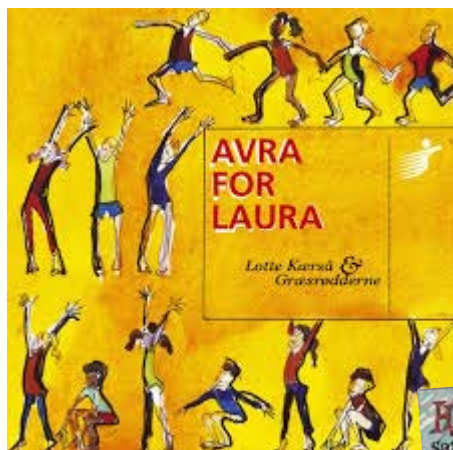
Trommen, rasleæggene og de andre instrumenter blev flittigt brugt også på græsset på vores meget store legeplads.

Det var så dejligt at blive undervist af Lotte. Der var musik i hver fiber af hendes krop.

En af Lottes sange "Alle folk går rundt og spørg hvem er du, hvem er du?" Jeg kan svare:

Lotte, du var min store inspirationskilde.

Lidt eksempler fra
Lotte Kærnså og Græsroddernes
produktion gennem årene

Holdet bag "Hjemme i vores gade" fra 1981

Ved træets fod står Lotte. I træet ses sønnerne Rasmus og Morten og musikerne Klaus Menzer og Jakob Andersen samt børnene.

(Privatfoto)

Være med og være glad

Det, Lotte kunne, er unikt. Hun kunne det at møde mennesker der, hvor de er musikalsk. Jeg er blevet undervist af Lotte, og jeg glemmer det aldrig. Vi bevægede os i rundkreds og sang sange som:

Rød gul og blå
Ude på det store hav
Og mange flere.

Det, som Lotte kunne, er at få og give det bedste. Hun fik musik til at blive en fest og en glæde.

Hun satte sig ikke bag en elev, tog fat i hendes hænder/arme og tvang hende til at tromme på den "rigtige" måde.

Hun tog udgangspunkt i det, barnet kan. Alle børn kan synge og tromme og danse - - hvis de får lov.

Hver fugl synger med sit næb – det er det, der er det vigtige.

Hun havde en måde at få folk til at slappe af og "bare" more sig.

Det handler om at være med og at være glad.

Jeg trommer nu om dage i et sambaband, der hedder Slagkraft. Vores dirigent, Michael Aabye har den samme indfaldsvinkel som Lotte til det at spille musik.

Det handler om at have det sjovt sammen.

Det handler ikke om at levere et produkt som de "tre tenorer".

Fællesskabet og glæden er i fokus!

Niels Boelskov

Uddannet pædagog fra Frøbel-seminariet, master i Social pædagogik, arbejder for hjemløse i Frelsens hær siden 1997.

BØRN OG MUSIK I BO SCHIØLERS PERSPEKTIV

Fortalt til Birgit Boelskov

*En Tommy Steele-kloning, som udviklede sig!
(ca. 1957)*

De tre første akorder...

I min familie, skulle vi tit fotografers. Alting var hat og briller. Og alle brød sammen og tudede inden. Men så "knips", så spillede vi spillet og smilede.

Musik var en del af min barndom, for min mor var operasangerinde. Udråbt til den danske Kathleen Ferrier. Der var store drømme, men man skal passe på, at drømmene ikke bliver større, end bukserne kan holde til. Før en premiere fik min mor et nervesammenbrud, og hun valgte at ændre karriere fra solo-sanger til korsanger på Det Kgl. Teater. Mange udøvende kunstnere bliver halvbitre og skuffede i stedet for at blive i nærheden af det, som fylder dem med glæde. Man skal forvalte sine egne pund.

Også min morfar, der spillede cello, syntes aldrig rigtig, han lykkedes.

Min far og mor var skilt, og når vi var hos far i Vanløse, så var der giro 413 til rundstykkerne: Rytmask pop med Stig Mervild og Otto Leisner: *Den gamle gartners sang*, *Hvide måge* – og så kom ham der med guitaren Tommy Steele. Jeg smurte vaseline i håret, der var ikke råd til Brylcreem. Her var det de pæne jazz-bumser mod de hårde rockere. Billie Holiday eller Elvis Presley

Med mor var jeg også engang så længe på studieophold i England, at jeg næsten glemte at tale dansk. Mor kunne godt høre, jeg var musikalsk og fik mig til klaverundervisning. Men det var en pligt, hvor jeg skulle leve op til mors krav, så jeg var en modvillig elev.

Skal jeg nævne noget klassisk musik, der åbnede mine sanser og fortalte historier, som ord ikke kan fortælle, så må det være Beethovens 7. symfoni 2. sats.

Men skifflemusik med vaskebræt og guitar var mere mig. Og skrammelmusik. Jeg kunne ikke så mange akkorder på guitaren, men så holdt jeg pause, medens de andre spillede videre. Der var plads til improvisation.

Vesterbro Ungdomsgård

Det var nok et spinkelt grundlag at blive ansat på som guitarlærer på Vesterbro Ungdomsgård. Jeg kunne akkorderne G, C, D + A-mol og E-mol, når bølgerne gik højt. Men glæden er det vigtigste. Samværet og samspillet uden at det var kompliceret. Lejrbålguitar. Guitaren er så ukompliceret og enkel at børnene kunne spille med efter 3 dage. Trompet og violin kræver noget. Med guitaren kommer man straks i gang.

Det vigtige for mig er, at den voksne skal være værd at lytte til. Den voksne skal gøre os til kulturbærere for hinanden. Give hinanden indtryk. Udveksle tanker om det, man brænder for.

Jeg flyttede mig hele tiden undervejs. Irske sange, Bob Dylan, Leonard Cohen, Grieg, nordisk sangskat, PH. Rejsen er ikke slut endnu. Heller ikke efter jeg sluttede i Vesterbro Ungdomsgård. Vi var en flok halvstuderende røvere, og jeg forestillede mig et 3 måneders sommerferiejob, men det blev til 44 år.

Det startede med 3 år i kælderens med at lære børnene at synge *Se den lille kattekillling* og *Tom Dooley*. Jeg lavede meget, meget elementære sanggrupper, og de elskede det. Og vi fik også lov at synge 2 sange til en eller anden klubfest, hvis vi havde været artige.

Jeg kom fra et meget anderledes miljø. Dengang var Vesterbro et udpræget

*Bo Schiøler i Vesterbro
Ungdomsgårds studie
1984*

arbejderkvarter. Jeg snakkede på en lidt anden måde, og jeg tror, jeg gik klædt på en anden måde. Men meget hurtigt fik jeg udviklet en jargon, der var dobbelt så beskidt, som de nogensinde havde hørt.

Lysten driver værket. De unge kunne godt se, jeg også kunne noget andet end det, de før havde hørt. Jeg repræsenterede noget anderledes. Når jeg viste dem en film, de ikke lige havde set i "biffen", blev de nysgerrige. De vidste godt, at den var de sgu ikke selv gået i Palads biografen for at se.

Jeg vidste udmærket godt, at når de var til fester, så hørte de Michael Jackson. De sange vi sammen lavede, de skulle tilføje noget mere. De skulle ikke stå i stedet for noget, men de måtte godt tilføje noget fra en verden, de ikke kendte.

Jeg var aktiv i alternativet til Skole-scenen: Comedievognen. Vi spillede engang et stykke om en dum borgmes-

ter, der udnyttede folk - det var jo debatstykker. Men under debatten viste det sig, at det var ikke borgmesteren, der havde interesseret børnene. Det var kaninen, som fødte unger undervejs, børnene var optagede af.

Mine erfaringer fra Comedievognen afspejlede sig i Ungdomsgården. Vi begyndte at lave teaterstykker med sange og udvalgte så senere de sange, som var egnede til udgivelse. Fire om året.

Vi lavede aldrig gentagelser, processen er vigtigere end produktet, vi var hele tiden undervejs. Vi har aldrig skrevet en sang for at den skulle komme på plade, men kun for fornøjelsens og teaterstykkets skyld.

De fleste af mine VUG-sange er skrevet under tidspres. Jeg havde en deadline, en aftale med børnene. De ventede altid på spring, når der kom nye sange. John Friis fra Viseversehuset i Tivoli kom engang og så teatret og startede

plade-produktionen med *Vi lever på Vesterbro 1974*.

Og så gik det over stok og sten, med optræden i fjernsynet og med rejser mange steder i verden. Til Færøerne f.eks.

Pædagogens rolle

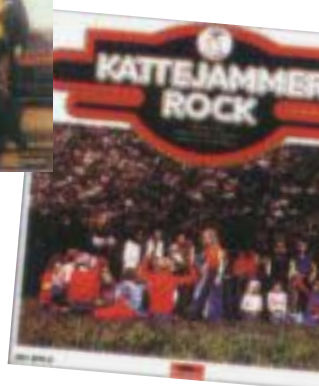
Man kommer ikke hurtigt og sovende til noget. Det tager sin tid at udvikle og tilegne sig til et adgangskort til børnene. Du skal gøre dig fortjent til deres respekt og tillid. Som pædagog er man magtesløs uden.

Voksne er kulturbærere og påvirkere. Det værste voksne kan gøre, uanset om de er pædagoger eller skolelærere, det er at spørge børn, hvad de har lyst til. Man skal altid komme med det, man brænder for, og så vil nogen hænge på og synes, det er overfedt, og andre vil melde fra og sige: "Jeg gider ikke høre klassisk musik".

Børn falder over alt muligt og de, der bliver bidt, kommer videre ad det spor. Men de voksne skal tage ansvar for, hvad børn og unge skal møde. Det er virkelig blevet underkendt. Man har været så bange for ikke at være populær. Og for at indoktrinere. Mange musiklærere, jeg har mødt, tog de plader med, som børnene havde bestilt. Så spillede man dem, og så sagde man tak for denne her time.

Man skal give børn en masse muligheder. Om det er Beethoven eller Britney Spears.

Musikken er et dannelsesredskab.

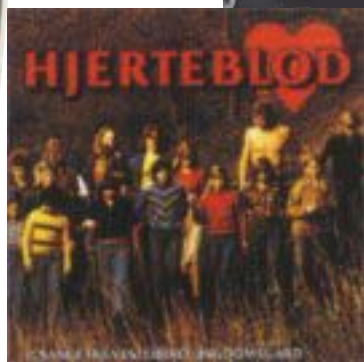

Bo i DR-radio med skiffle-bandet "Rødderne" (ca. 1957)

Sjælelivet, følelser, længsel - det opleves og udtrykkes gennem musikken. Musik fortæller historier, ord ikke kan fortælle. Det giver sammenhold i samværet, det bytter rodløshed og rastløshed ud med samvær og identitet i fælles nærvær.

*Børn spiller for børn.
Fra opførelsen af "Hjerteblod"*

Fælles udøvelse af sang og musik giver os empati. Følelse for de andre. Det er ubetaleligt for demokratiet. For at det skal lykkes, skal pædagogen vise børn noget, give dem kendskab og almenviden, tage ansvar for, hvad næste generation skal have kendskab til. Der må ikke være for mange huller i deres verdensbillede. Vi skal brede verden ud. Det giver samhørighed og fælles grundlag.

Børn og musik i fremtiden

Tidligere var der fælles morgensang i skolerne. Den danske sangskat kom til at danne et fælles grundlag, et kulturelt fundament. Fællessangen gav tid til eftertanke i en tidslomme. Nu er de musisk kreative fag kørt langt ud på et sidespor. Og instrumentbutik-

kerne må lukke. Der er ikke salg i instrumenter. De intellektuelle fag er angiveligt højt prioriterede. De kreative fag er ikke noget. Den der almene viden indenfor kulturlivet, den har man altså virkelig negligeret, fordi ingen rigtig ville tage ansvar for, hvad den næste generation skulle have kendskab til.

Phillip Faber har gjort noget. Morgensangen mødte børnene i familien, næsten som i gamle dage. Men det var stadig formidlet fra fjernsynet og ikke fra familien. Og det var i en krisesituation. Det klingede ud.

Er man bidt af musik, er det et livslangt ægteskab. For nogen bliver det et ønske om karriere, som ens ægtefælle måske kan have svært at leve med. Det stopper

Sanggruppen fra Vesterbro Ungdomsgård modtager platinplader (100.000 ex.) - 1977

ikke, man vågner midt om natten og må lige stå op og skrive noget ned, inden man glemmer det.

Og for nogen bliver karrieren en skuffelse.

I mit virke på Vesterbro Ungdomsgård var alle en del af hjulene. Alle havde en plads. Jeg vidste da godt, når nogen sang tæske godt. Jeg viste dem landskaberne, gav dem kendskab - - og nogen af dem måske et hår flere udfordringer. Men målet var sammenhold, og hvis nogen var bedre end andre til noget, var andre bedre til noget andet.

Vi havde rammer sammen, hvor man blev dybt berørt i sangen. Men andre

bidrog jo med teaterroller, med at skrive digte, male kulisser, lave kostumer.

Den kreative pædagog præger og udvikler. Så må barnet selv vælge den videre vej

Foto fra 1990-erne

*BSanggruppen over på VUG. / Sanggruppen i New York 1998
(kulturfremstødet "Danish Wave")*

Børnenes tale til Bo

Skrevet i samarbejde mellem børn og pædagoger men fremført af børn, da Prinsesse Alexandra i 2003 overrakte Bo Gerda prisen i Pakhuset

Kære Bo!

Så kom du jo alligevel til at holde af os børn i Brønshøj.

For vi har ladet os fortælle, at det var med lidt bange anelser, at du i begyndelsen af 90'erne lod dig overtale af Else til også at arbejde med os børn i Brønshøj – smørhullet i København. Og vi har også ladet os fortælle, at du i svage øjeblikke kommer til at give udtryk for, at brønshøjunger slet ikke er så spolerede, som du frygtede.

Og det er vi sikre på, at du mener, for ellers var du jo nok ikke kommet hvert år i maj – lige siden begyndelsen af 1990'erne.

Det kan selvfølgelig være at du ikke har kunnet modstå Elses overtalelsesevner, for hendes evne i den retning er legendarisk.

Du ved jo nok efterhånden, at det ligger Else meget på sinde, at hendes Pakhusbørn får så mange og forskellige udfordringer som muligt i den tid, vi er i hendes varetægt.

Og som en anden løvemor forfølger hun sine mål, til hun når dem.

OG DET ER VI MEGET GLADE FOR.

For det var en fantastisk ting for os Pakhusunger, at hun kaprede dig, Bo, til at udfordre os på en anden måde, end vi i øvrigt bliver det af Pakhusets personale, som vi også godt kunne sige mange pæne ord om, men nu handler det jo om dig i dag.

Men Bo, tænk engang på, hvad du har fået os til at gøre, tænk hvad du har lært os. Du får os til at træde frem på en scene – helt alene – allerede, når vi ikke er ret gamle. Vi synger solo eller 2 og 2 sammen eller 3 sammen.

Du får os til at arbejde med at skrive digte, som vi frimodigt fremsiger. Digte, der handler om kærlighed og sorg – altså alvorlige sager.

Og man kunne jo spørge: Hvordan kan det være, at du kan få os til det?

Svaret er enkelt.

Du forlanger det bare med kærlig disciplin. Du fortæller os og får os til at tro på, at vi kan, og at vi dur.

Og vi kommer til at tro på det!

Det er næsten en kunst i sig selv.

Vi har hørt fra nogle af de første børn, du arbejdede med her i Pakhuset – nogle som nu er 23 år – og de siger, at de tit sender dig kærlige og taknemmelige tanker, fordi de indimellem ser, at de gør brug af det, du lærte dem, Bo, det er STORT.

Og Bo... vi har også talt med nogle af forældrene her i Pakhuset. Og ved du, hvad de siger?

De siger, at det, du har lært deres børn og givet deres børn med på vejen i livet, er en gave, som de og deres børn føler sig meget privilegerede over at have fået.

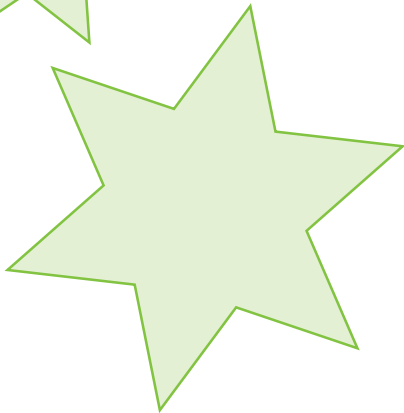
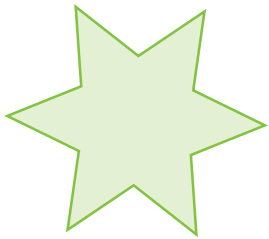
Du har gjort en forskel.

Bo, det er også STORT.

Bo, vi holder af dig, fordi du med kærlig disciplin får os til at tro på, at vi kan bestige de højeste bjerge – ja næsten gøre det umulige.

Det er ret fedt.

Bo, tillykke med prisen.

Sang og musik som pædagogisk matrix laves ikke *til* børn eller *for* børn, men *med* børn.

Hensigten er at skabe en samvær-form, hvor fokus er på *mødet* med hinanden – et møde båret af betydning.

MUSIK KAN GØRE BØRN TIL STJERNER I EGET LIV

Af Ib Jensen

Barndommen

Jeg voksede op i Herlev, en forstad til København, som dengang i 1953 og frem var ved at træde ud af landsbyrolen, selvom der stadig var marker lige i nærheden.

Der var ingen i min familie, der spillede musik, og selv om vi havde en radio med pladespiller, var det ikke meget musik, der blev lyttet til. Vi havde dog en LP med *Kardemomme By*, og i reolen stod også *Night Train* med Oscar Peterson, Swedanes og en LP med *western-sange*.

I de første år af skolealderen blev jeg – sikkert i kulturens navn - sendt til dans og hadede det. Senere skulle jeg gå til blokfløjte, og som 12-årig fik jeg med musiklærerindens hjælp endelig lov til at få en spansk guitar! Det var næsten ikke til at tro! Nu var det bare om at komme i gang, for i radioen kunne jeg høre "Little red rooster" med The Rolling Stones, Animals, Beatles (som jeg ikke var så vild med dengang). Da vi til min og min storesøsters store begejstring fik en Eltra 1001 spolebåndoptager, blev der brugt mange timer foran radioen – især til programmet "Efter skoletid". Her sad jeg klar med mikrofon og båndoptager i håb om, at der blev spillet noget Rythm'n'Blues.

Bluesmusikken (Leadbelly, Bo Didley, Sonny Terry and Brownie Machene og mange andre) blev min store dille sammen med Bob Dylan og Donovan. Som 14-årig købte jeg en elektrisk guitar (med vibratoarm!), og som konfirmationsgave fik jeg helt ubegribeligt en Teisco 10 guitarforstærker! Bandet The Boots var født – dog kun med mig som medlem.

Da jeg startede på HF, mødte jeg mange, som også spillede. Vi spillede sammen og optrådte i flere sammenhænge – blandt andet et meget rørende spillejob til jul i De Gamles By.

I bussen hjem fra Nørrebro til Brønshøj hev vi instrumenterne frem og spillede julesange hele vejen.

Musikkens plads i pædagogikken

I 1977 startede jeg på Seminariet for Småbørnspædagoger i Teglgårdsstræde efter at have arbejdet 4 år på byggelegepladser og i børnehaver. Her var Karsten Simonsen musiklærer, og han blev en kæmpe inspiration! Han var (er) en eminent underviser og en fantastisk musiker – det var en gave!

Pludselig var jeg i gang med at spille bas, trommesæt, congas og percussion, og det var på Karstens opfordring, at jeg begyndte at undervise i guitar på Den Rytmiske Aftenskole, som jo startede netop i Teglgårdsstræde!

Jeg begyndte at skrive sange til daginstitutionsbrug, og sammen med tre andre lavede vi speciale om vuggestuemusik med 11 sange, som vi – igen med Karstens hjælp – fik indspillet på kassettebånd og solgte til seminariets praktikinstitutioner.

Som uddannet pædagog blev musik og sang nok en "signatur" for mit virke. Jeg startede i TV-byens vuggestue, hvor jeg lavede musik med børnene, som spillede på Orla Bratbo's marimbaer, trommer og percussion, og hver fredag samledes alle i vuggestuen i alrummet til fælles-sang.

Inspireret af dette lavede DR i 1984 syv små udsendelser med mig og børnene kaldet "Se på mig".

Efter 5 år i vuggestuen skiftede jeg til

fritidshjem, og her fik jeg for første gang mulighed for at få børnene til at spille på "rigtige" instrumenter.

Også her lavede jeg sange om vores hverdag på "fritten", og sangmappen blev et dagligt uformelt mødested for børn og voksne – her stod vores fælles historie. En guitar blev til fem guitarer, congas blev købt, elbas, forstærkere, keyboard, sanganlæg – og børnebands som The Outsiders, Goodinoff og Doktor Jensens Rytme-cirkus blev født.

Det blev til mange, mange koncerter rundt i landet og også i Island og på Færøerne. Også her blev der lavet en udsendelse til DR "Rock, Sved og Sjov"

Krop, kunst og kammeratskab

Centralt for mig stod (og står) at musik er en *samværsform!* Vores slogan på fritidshjemmet var: Krop, Kunst og Kammeratskab! Alle måtte og kunne deltage – vi ville ikke lave "stjerner for en aften", men gøre børnene til stjerner i deres eget liv, som min kollega kaldte det.

Drengen Tommy havde det svært. Forældrene var skilt og han pjækkede tit fra skole. Vi aftalte med skolen, at det var bedre, at han kom på fritidshjemmet (skolen lå 3km væk), end at han bare gik rundt alene. En dag spurgte vi ham, om han ikke ville hjælpe os? Vi skulle ud at købe et brugt trommesæt! Det

ville han gerne. Da vi kom hjem, satte han og jeg trommesættet op, og jeg begyndte at lære ham at spille på det. Han var utrolig lærenem og blev den første på fritidshjemmet, der kunne det – og han var blevet uundværlig i musikken. Kort efter begyndte han at møde i skole hver dag.

For mig var begreberne *“selvfølelse”* og *“samhørighedsfølelse”* ved at blive mine ledetråde i mit pædagogiske arbejde. Og selvfølgelig var jeg stolt, da The Outsiders senere 2 år i træk spillede på Hovedscenen 1. maj!

Efter 9 år i fritidshjemmet blev jeg musiklærer på Jægerspris Socialpædagogiske Seminarium.

Her var det stadig muligt at uddanne de studerende, så de reelt blev i stand til at bruge musik aktivt i deres pædagogiske virke, hvis de valgte musik som tilvalgs-

fag – jeg mener, timetallet var 12 timer obligatorisk på 1.år, 96 timer som valgfag på 2.år og 60 timer som valgfag på 3.år.

I dag er de musiske fag nærmest ikke eksisterende på pædagoguddannelsen, hvilket jo er aldeles skandaløst!

Musik er vejen til selvtillid

Min seminarielærertid varede 3 år, så lokkede den pædagogiske praksis igen. I de næste 15 år skulle jeg arbejde med sårbare unge som viceforstander på behandlingsskolen “Skolen for Musik og Teater”. Det var en stor omvæltning for mig at møde unge, der havde det meget, meget svært. Faktisk anede jeg ikke, at børn i Danmark kunne have det så dårligt og være så ødelagte, at det var svært for dem at tro på andre mennesker. Men

også her skulle det vise sig, at brugen af musik og sammenspil kunne blive vejen ind til en fællesskabsfølelse og en tro på sig selv. Alene det faktum, at deres frustrationer og bitre livserfaringer aldrig resulterede i at smadre ting i musikrummet, var iøjnefaldende! Mange gange blev klasseværelser "væltet" i sorg og vrede – men aldrig musikrummet!

Tekstværkstedet blev stedet, hvor dialog blev skabt og troet på. Her skrev den unge og jeg sammen deres ord/sætninger ned om det tema, der fyldte i den unge. Lidt efter lidt så vi konturen af et vers eller et omkvæd. Herefter skrev jeg et samlet udkast til sangen og lavede melodi til. Når jeg næste dag skulle præsentere resultatet for den unge, var jeg nok den, der var mest nervøs.

Mirakuløst nok lykkedes det hver gang! Sangen blev øvet og indspillet sammen med de andre unge og indspillet på cd. "jeg 'et" var blevet en del af "vi'et"! Den unge var blevet en del af et fællesskab – uden at miste sig selv!

I en alder 59 år skiftede jeg til mit sidste lønarbejde som leder af Mariehønen Skovbørnehave i Virum. Det blev til 6 fantastiske år, som også var fyldt med musik og sang. Jeg var tilbage, hvor jeg startede med min guitar og nu med 40 års pædagogisk bagage. Også her blev det til sange om det liv, der udspiller sig nu og her. Sange om venskab, om skolestart, om at komme til at slå, om at sav-

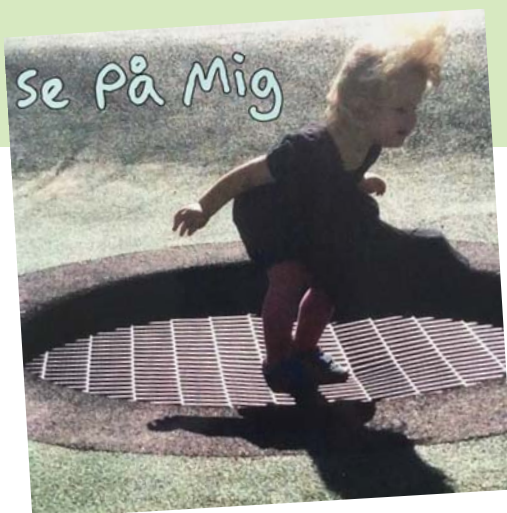

ne far og mor, om det sørgmodige farvel. Jeg ser det som pædagogikkens opgave at skabe pædagogiske matrix'er, hvor vi kan italesætte og undersøge de mange følelsesmodi, børn tumler med gennem en lang dag i børnehaven.

Sang og musik som pædagogisk matrix laves ikke *til* børn eller *for* børn, men *med* børn. Hensigten er at skabe en samværsform, hvor fokus er på *mødet* med hinanden – et møde båret af betydning.

Se det enkelte barn og skabe sjove stunder

Ib Jensen er en utrolig passioneret pædagog og leder, som brænder for sin sag og bruger sin hele og halve ferie på at dykke ned i teori og fagstof. Han har en fantastisk evne til at favne børnene og deres forskellige behov og samarbejde med forældrene om at skabe så gode udviklingsbetingelser som muligt for netop deres barn. Hans behagelige væsen og fine balance mellem fjol og alvor skabte sjove og gode stunder i børnehaven for store og små. Det er blevet til utallige halvimpromiserede fredagsamlinger ved bålstedet, med sang og musik, cirkusnumre, musiklege, teater, huefange, samt hjemmelavede sange om det at være børnehavebarn, og de følelser der følger med.

CDén *Se på mig* så dagens lys til stor glæde for de børn, som kendte sangen fra børnehaven.

Han er ikke helt stoppet på arbejdsmarkedet. Han skriver bl.a.

- indlæg på hjemmesiden Den KritiskePædagogiske Højskole www.denkritiske.com,
- laver todags programmer til pædagogiske dage, hvor kerneopgaven er i fokus, samt
- oplæg om hvordan man kan bruge iagttagelse som pædagogisk redskab og personalemøder.

Ib er min mentor og den eneste grund til, at jeg turde kaste mig ud i jobbet som leder.

Line Rathsach
Lang
Leder i den
private
Skovbørnehave
Mariehønen

*"Klimacapella" synger egne klimasange
overfor Klimaministeriet 2009*

Sangen slog sig
ned i mit liv som en
gave, som en
gengivende gave

NÅR SPROGET BLIVER ET LEGETØJ

Af Anders Chr. Enevoldsen

Barndommens gave

Muligvis møvede musikken sig ind med modernmælken hos mig. Men jeg vil hellere benytte udtrykket, at sangen slog rødder midt i storm og stille; musikken mængede sig frem til mig mellem marehalm og måger. Ja, sangen slog sig ned i mit liv som en gave, som en gengivende gave.

Jeg voksede op med sang i mit vestjyske barndomshjem. Mine forældre, mine to brødre og jeg fandt sammen i fællessang; ikke i et hjem med klaver men et hjem med meget mer'. Mor skrev oven i købet lejlighedssange, og jeg hjalp hende med rimene.

Min far var fisker på Nordsøen og væk hjemmefra meget af tiden. Men når det var kuling eller søndag, og han var hjemme, hørte jeg ofte hans stemme, når han sang sin barndoms og ungdoms sange.

På et støvet magnetbånd i en pose et sted ligger lyden; min barndoms kompositioner med melodi og tekst akkompagneret med perkussion i form af min mors tomme kagedåse. Men lyden og rytmerne lagde sig også i mig, og jeg har haft glæde af at slippe det løs i mit arbejde som pædagog.

Når jeg ser tilbage på mit arbejdsliv i daginstitutioner med 0-6-årige børn ser jeg aftryk fra min tidlige barndom og min opvækst i et "musikalsk hjem uden klaver".

Ned på gulvet igen

Jeg har i mit faglige virke benyttet sang og musik, rim og remser som værktøjer, jeg aldrig ville have været foruden.

Jeg har hørt, hvad sangen har gengivet – altså givet tilbage i rummet, i situationen.

Og senere – nogle gange flere år efter,

vender ekkoet tilbage og vidner om, hvad det gjorde og gør ved os:

- Jeg møder et barn, som nu er ung, og som jeg genkender fra mit tidligere arbejde. Vi kommer i samtale ... "hvordan går det" ... og snakken om musik og rim er der pludselig - på foranledning af den unge mand eller kvinde.
- Jeg bliver kontaktet af en forælder fra fornum, som spørger, om jeg vil bringe en videohilsen til hans datters konfirmation. Sangen fra dengang, jeg var pædagog på hendes stue, lyder endnu.

I perioden 1989 til 2020 arbejdede jeg i to integrerede daginstitutioner, hvor den sidste også var aldersintegreret.

I perioden mellem de to ansættelser arbejdede jeg i et vikariat, også i en integreret institution samt på et fritidshjem i en tidsbegrænset stilling.

I min første ansættelse i en daginstitution var jeg ansat som souschef. Det indebar naturligvis, at jeg havde administrativt og ledelsesmæssigt ansvar.

Da jeg efter 14 år skippede ledelsesdelen og søgte et vikariat tættere på min bopæl, mærkede jeg, at kræfter blev frigjort. Jeg blev bekræftet i, at jeg var på rette vej – den rigtige vej for mig:

Ned på gulvet,
ned i øjen- og ørehøjde.
Helt derned, hvorfra alting
vokser.

At skrive sammen med børnene

De sproglige og musikalske værktøjer har jeg altid benyttet mig af. Men jeg har udviklet mit brug. I min første institution skrev jeg sange til børnene i ny og næ og sange med personlige vers til små koncerter i forbindelse med kirkens basar, hvor børnene optrådte. Men efterhånden blev mine skriverier oftere de personlige sange eller remser og skrevet *sammen med* børnene.

Jeg iagttog, at børnene tog remserne til sig. Der var guld i konceptet. Det var værdifuldt, og det gav mening. Og børnene elskede at være med i processen, og at deres navn blev nævnt i sangen.

Jeg var klar over, at jeg havde fået fat i en tråd, som jeg ikke måtte slippe. Tværtimod var det vigtigt, at jeg styrkede denne tråd i mit pædagogiske virke ved at øge mit engagement. Jeg opdagede mere og mere, at sproget er et legetøj, som ikke kan købes for penge.

Alle kan bidrage med hver sit

Jeg søgte en tidsbegrænset stilling på et fritidshjem, hvor jeg blev ansat i et år.

Her foreslog jeg, at vi alle, børn og voksne, engagerede os ved at planlægge og afholde en festival.

Ikke alle behøvede at skrive sange, synge eller danse til festivalen. Men alle

Anders dirigerer koret "Klimacapella" synger klimasange ved Metroen, Rådhuspladsen 2019 i forbindelse med C40 Cities klimamøde.

*"Syng Højt" på Bellahøj.
Anders synger for sammen med DR børnekoret og spirekoret.*

skulle have *en opgave* i projektet. Nogle børn valgte at lave scenografi, reklame, "salg" af billetter og popcorn. Der var imidlertid nogle få "seje" drenge, som "ikke gad" være med overhovedet. Jeg gav dem så et tilbud om at være med i en gruppe, som skulle motivere de ikke-motiverede børn.

Det lykkedes faktisk at få alle 90 børn med i projektet; og alle havde underskrevet en kontrakt på "jobbet". Selv de fleste voksne var endda også engagerede. Festivalen blev afholdt med stor forældreopbakning, og vi fik fællesskab i skabelses- og opførelsesprocessen.

At sætte ild til børn

Det blev min erfaring, at hvis du skal sætte ild til børn og få dem til at brænde for sagen, skal du selv være tændt. Men inden, du kommer med al din egen tonetændthed, bør du lige mærke efter, om det barn, du er i kontakt med, allerede *er* tændt. Det er de fleste nemlig – og du skal givetvis blot gribe gnisten og puste lidt liv i den del i barnet.

Rimser og rutiner

Min sidste ansættelse blev min længste ansættelse. 16 år i den aldersintegrerede institution "Børnehuset Gemmet" i Københavns Nordvestkvarter. Her blev der et særligt rum for at implementere de personlige rimser og børnene blev

dus med konceptet "Rimser", som jeg døbte det. En rimse er en remse, som er personlig og hvor barnets navn nævnes; et lille, kort rim, som handler om noget, barnet kan lide. Og oftest er rimsen et produkt af et samarbejde med barnet, hvor en snak om det, barnet kan lide, er gået forud. Leg med forslag til rim – tegninger og snak med andre børn; alt sammen en proces, som er forskellig fra barn til barn – fra gang til gang.

"Anders, jeg vil gerne, vi skal lave min rimse!" – hørte jeg ofte. Enkelte børn sagde fra i første omgang, måske fordi det kom for tæt på. Det, at andre børn skulle høre ens personlige rimse, kunne for nogle børn virke lidt overvældende. Men i langt de fleste tilfælde udviklede det sig til, at barnet ønskede "fuld offentlighed i forvaltningen af deres tekst". Nogle gik hele linen ud og optrådte med sin egen rimse.

Det, som jeg fik lov til at se med egne øjne, var glæde og mere frimodighed hos barnet. Børn blev mere dus med sproget og begyndte i højere grad selv at lege med ordene i hverdagen. I institutionen som helhed og i særdeleshed på de to stuer, hvor jeg særligt var tilknyttet, oplevede jeg, at børnene via rimserne fik noget sammen, som var unikt.

Lad mig give nogle eksempler på rimser, hvor vi kunne benytte dem til alle børnenavne:

Garderoben:

HIV-o- HIV-o- HIV-o-HØJ
Laura ta'r sit udeTØJ
... PÅ/AF

Sandkassen:

Sami leger i sit SAND!
BAGER,
BYGGER
som han **KAN!**

Ved bordet:

Badeværelset:
(rimsen kan siges
kontinuerligt)

..... Malik
- du ka' se,
du ka' selv
ta' din ble
A (af),
B,
C, D (det) ...
ka' du se ... ?

Der Rimses ved
håndvasken

**Veronica
kan spi-se,
Veronica
har mad
Mad gør
Veronica
gan-ske glad!**

**Ali, du har vand,
du har sæbe,
- DU KA'
vaske dine hænder
– som bli'r rene,
JA, JA!**

Ved gang op og ned
ad trappen:

Sørine **synger,**
mens hun **gynger,**

Sørine kan **syng** **højt!**

Gyngen

**Oscar holder sit gelæn-der
med begge sine hæn-der!**

Legehuset

Mie og Mohammad
har **restaurant**
krydrer maden
med **en sang**

Lege-kutteren

Hans er
skipper **u u u**
på sin
KUTTER
og han
fisker
til han
SLUTTER

Rimser blev med ledelsens og kollegers opbakning implementeret i den daglige rutine: I garderoben, ved håndvask, i forbindelse med et måltid, på vej op eller ned ad trapperne, på legepladsen o.m.a.

På passende steder i institutionen blev der ophængt forstørrede udprint af rimser, som passede til stedet og situationen. Rimser, hvor barnets navn kunne indsættes.

På baggrund af det, vi så ske ved at benytte rimsekonceptet, valgte jeg at kontakte Københavns Kommune.

Børne- og Ungdomsforvaltningen Københavns Kommune gik ind i et samarbejde om at lave en lille film til brug for at udbrede kendskabet til konceptet. Filmen blev produceret og lagt på Københavns Kommunes hjemmeside.⁸

Vand giver vækst – til rette tid

Afslutningsvis vil jeg i bakspejlet komme med lidt "metaforisk erfaringsfilosofi."

Det, som barnet fanger i de tidlige år, hænger ved. På godt og ondt. Musik, rim og remser hører til den gode del. Det planter sig i barnet. Det forplanter sig. Vokser og skaber glæde. Og min erfaring er, at sproget virkelig er barndommens bedste legetøj.

Som pædagoger kan vi væde og vande, men vi skal først mærke efter hos barnet, så vi vander på de rette tidspunkter. Forstå mig ret: Vi skal ikke vande på de tidspunkter, hvor gnisten er der ...

**Min mor gav mig
på det rette tidspunkt
en tom kagedåse
i mit barndomshjem
uden klaver.
Men jeg fik mer´**

8 Filmen: Rimser_et pædagogisk værktøj kan findes via foreningens hjemmeside, www.paedhist.dk

En lille historie fra Oskars tid i Børnehuset Gemmet. Med ham siges vist det hele

Da Oskar fyldte 4 år, skulle vi til Tenerife med bedsteforældrene. Vi mødte simpelthen Anders til tjek-ind i lufthavnen, og det får så vores lille dreng til at bryde ud i sang med en af de sange som han og Anders havde lavet sammen, idet de nogle dage forinden havde fundet ud af, at de begge skulle til Tenerife. Lige der midt i lufthavnen kl. 6.30 om morgenen med fagter og intens gestik lød det fra Oskar:

“Jeg vil tænde lys på Tenerife!”

Der var ikke et øje tørt!

Hele den periode gik Oskar ofte og skrålede løs på en af Anders' sange, særligt når han sad på bagsædet i bilen. Det var skønt og lillesøster, som var baby dengang, elskede det.

Ditte Munch Jurisic

Ekstern lektor Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.
Forælder fra Børnehuset Gemmet, hvor begge vores børn har været så heldige at have Anders som pædagog.

Tak til Poul Kærså,
der i sin svære tid efter Lottes død stod
mig bi med råd og opmuntring.

Lotte Kærså 1929- 2021, børnehav-
lærerinde, uddannet på Frøbelsemina-
riet 1948-49, komponist og forfatter og
underviser i utallige år i børnehaver,
folkeskoler, konservatorier, Danmarks
Pædagogiske Universitet m.v.
Har bl.a. modtaget Erna prisen og
Gerda prisen.

Tak også til:

Bo Schiøler, født 1945. Mange vil huske
Bo fra Vesterbro Ungdomsgård og han
er stadig i fuld sving, i dag med et band
med det herlige navn Skavankerne.
Han har modtaget Gerda prisen og
flere andre. Ham vil jeg citere for
"Kreativ pædagogik præger og udvikler.
Barnet må selv finde den videre vej."

Ib Jensen, er pædagog og har
arbejdet med både små og store
børn, har været underviser på
pædagoguddannelsen og har
udgivet egen musik.
Startede pædagoguddannelse i
1977 og nu har 40 års aktivt liv
som pædagog i bagagen plus
Ernaprisen.
"Musik gør børn til stjerner i eget
liv" skriver han "musik lavet ikke
til eller for – men *med* børn".

"Små synger sammen" på Hulgårds Plads' legeplads, København NV

Anders Chr. Enevoldsen

født 1957, pædagog/diakon 2021, nu på efterløn efter mange år i Børnehuset Gemmet.

Han skriver "Musikken slog sig ned i mit liv som en gave – en gengivende gave." Anders er manden bag "Rimserne", en udtryksform, som han udviklede sammen med børnene.

Initiativtager til "Små synger sammen-dagen" sammen med DR, medarrangør for "Syng Højt" på Bellahøj samt bagmand for Fangekorets første cd.

Og tak for de små kommentarer fra dem, der gennem årenes løb har haft glæde at Lotte's, Bo's, Ib's og Anders's inspiration og musik.

Birgit Boelskov

Uddannet børnehavelærerinde 1968 fra Frøbelseminariet,

Master i pædagogisk udvikling

Aktiv pædagog fra 1968 til 1985,

Underviste 3 år på Bodø Lærerhøgskolei Norge, og var fra 1989 til 2009

pædagogisk konsulent i

Menighedernes Daginstitutioner,

Andre hæfter i DPHF's småskriftserie om musik og bevægelse

2008
32 sider.

Musik og bevægelse - en helhed

Margit Vinther fortæller om sit arbejde udfra Astrid Gøssel og Bernhard Christensens ideer.

Beretningen starter med mødet med 50'ernes "ro, renlighed og reglmæssighed" på et spædbørnehjem ved København. Den går videre gennem progressive børnehaver hos nogle af datidens markante institutionsledere, til mødet med nogle af seminarieverdenens ligeså gennemslagskraftige undervisere. Margit Vinther beretter om sit altafgørende møde med de kulturradikale ideer og disses ophavsmænd/kvinder - der ofte selv var stærke autoriteter. Men først og sidst er det beretningen om et arbejdsliv i institution/skole/seminarium/kurser - med musik, sang, og bevægelse.

Hæfterne ligger på hjemmesiden www.paedhist.dk og kan bestilles her eller downloades gratis

2003
56 sider.

Vi rytmede vi sang vi dansede

Grethe Agatz fortæller sin egen historie om springet fra musikkonservatoriet og den klassiske musik til jazz og børnemusikken – efter mødet med de legendariske Sofie Ribbjerg, Bernhard Christensen, Sven Møller Christensen og ikke mindst Astrid Gøssel i 1940-50'erne. Historien beskriver arbejdet med børnesang og musik i børnehaver og på pædagogseminarier gennem et langt liv og slutter med omtalen af den tiende børnejazzfestival i København, som Grethe Agatz tog initiativ til at starte og som hun stadigvæk var primus motor for – som 80-årig.

I 2003 genoptrykte Dansk Pædagogisk Historisk Forening Grethe Agatz' erindringer – da var hun 90 år og havde netop udgivet sin anden cd med rytmiske børnesange – og vi valgte at tilføje både et par hyldest-indlæg i den anledning samt tre artikler: "Musik og sang med de 1-3-årige", "Musik og sang med de 3-6-årige" samt artiklen "Børn og musik" – alle fra 1980'erne.